

Taloudellinen eriarvoisuus ja eriytyvät mahdollisuudet korkeakoulutukseen hakeutumisessa

Sonja Kosunen

Apulaisprofessori

Social studies in Urban Education –
tutkimusyksikkö (SURE)

Helsingin yliopisto

sonja.kosunen@helsinki.fi

@SonjaKosunen @ResearchSURE #PAHeresearch

KONEEN SÄÄTIÖ

Yksityistyminen ja korkeakoulutukseen pyrkiminen: ohjausvälineet, yksityinen pääoma ja tasa-arvo korkeakoulutukseen hakeutumisessa

Privatisation and Access to Higher Education (PAHE, 2018-2021)

Sonja Kosunen (PI)

Anna-Maija Niemi

Alina Inkinen

Linda Maria Laaksonen

Suvi Jokila

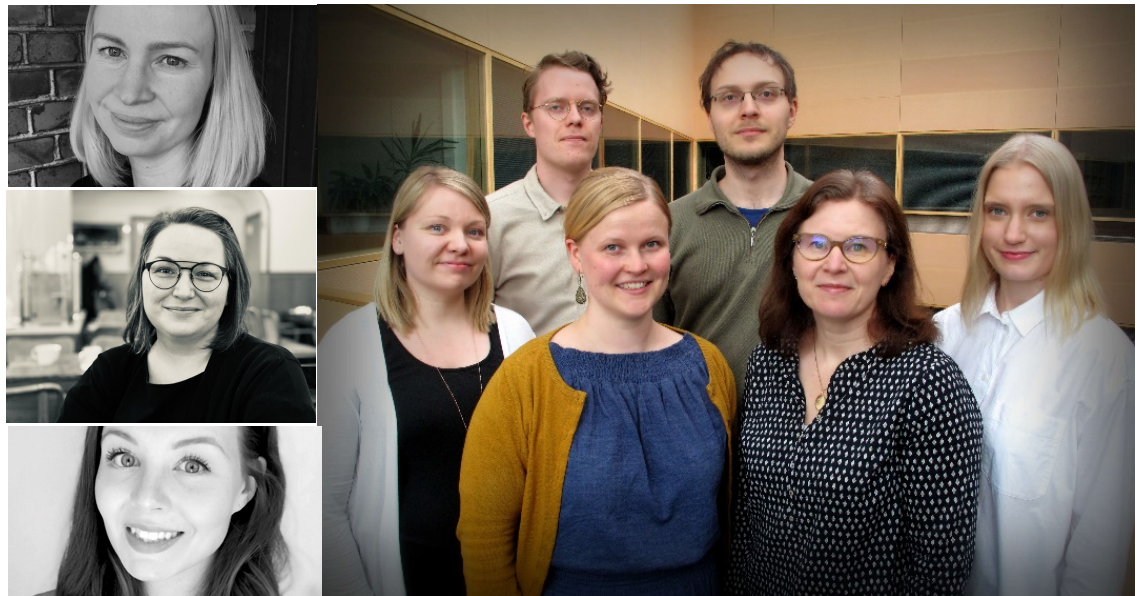
Nina Haltia

Juhani Saari

Esa Halmkrona

Hanna Ahtiainen

Marju Töyrylä

Opiskelijavalinta ja valmennuskurssit

OKM ohjaa rahoituksella korkeakouluja luopumaan pitkäkestoisesta pääsykokeisiin valmistautumisesta, jolloin tarve osallistua valmennuskursseille vähenee oleellisesti.

VNK (2016). Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015–2019. Päivitys 2016.

Valmennuskurssit Suomessa

- Pääsykoevalmennusta laajalti eri oppiaineissa:
 - sosioekonomiset erot osallistumisessa (etumatka vai takamatka) (esim. Kosunen ym. 2015; 2020; Jokila ym. 2019; Asplund & Vanhala 2018)
 - yhteys koulutusalan suosioon ensimmäisenä hakukohteena (Saari ym., *painossa*)
 - koulutuskuluttajuuden diskurssi (Kosunen & Haltia 2018)
- Viitteitä siitä, että valmennukseen osallistumisesta olisi hyötyä yliopistojen pääsykokeissa menestymisessä (Ahola ym. 2018)
- Abikursseista ei toistaiseksi tutkimustietoa (Kosunen ym., *arvioitavana*)

Esityksen rakenne

1. Luokittunut osallistuminen: kuka osallistuu ja miksi

Kosunen, S., Haltia, N., Saari, J., Jokila, S. & Halmkrona, E. (2020). Private Supplementary Tutoring and Socio-economic Differences in Access to Higher Education. *Higher Education Policy*.

Kosunen, S., & Haltia, N. (2018). Valmennuskurssit ja koulutuskuluttajuus: tutkimus kurssijärjestäjien puhetavoista. *Sociologia* 55(2), 167-183.

Saari, J., Inkinen, A. & Jokila, S. (*painossa*). Opiskelijoiden hakumotiivit ja valmennuskurssien käyminen. *Eurostudent 2020*.

2. Markkinat ja alueellinen tasa-arvo: mitä tarjolla, missä ja mitä maksaa

Jokila, S., Haltia, N. & Kosunen, S. (2020). Market Making of Private Tutoring in Finland: Commercialisation of Exam Preparation in Admission to Higher Education. *ECNU Review of Education*.

Jokila, S., Haltia, N. & Kosunen, S. (2019). Valmennuskurssit ja korkeakoulumarkkinoiden maantiede. *Tiedepolitiikka* 44(3), 18-28.

Kosunen, S., Haltia, N., & Jokila, S. (2015). Valmennuskurssit ja mahdollisuuksien tasa-arvo yliopistokoulutukseen hakeutumisessa. *Kasvatus* 46(4), 334-348.

3. Taloudellinen eriarvoisuus

Kosunen, S., Ahtiainen, H., & Töyrylä, M. (2018). Preparatory course market and access to higher education in Finland: pocketful or pockets-full-of money needed? In A. Tarabini, & N. Ingram (Eds.), *Educational Choices, Transitions and Aspirations in Europe*. Routledge.

Aineistot

- Dokumenttiaineistot
- Opiskelijabarometri 2016
- Eurostudent 2020
- Valmennuskurssimarkkina-aineistot (2015, 2017 ja 2020)
- Toimijahaastattelut: valmennuskurssitoimijat, liitot, valtio, yliopistot, pääsykoekirjajulkaisijat, jne.
- Valmennuskurssilaisten haastattelut
- Vuoden etnografia neljässä lukiossa & lukiolaisten ja henkilökunnan haastattelut (2019-2021)

Kuka?

(Kosunen & Haltia 2018)

- H2: Asiakaskunta on hyvin moninainen. Et sanotaan et yleensä on jonkun verran abiturienttei, sit on heit ketkä pyrkii tokaa tai kolmatta kertaa ja sit on uudelleenkouluttautujia.
- SK: Alanvaihtajii ja tälläsii?
- H2: Kyllä, että aika paljon kaikennäköstä näkee mutta semmonen normiasiakas on kakskymppinen, ehkä tokaa tai kolmatta kertaa pyrkivä.

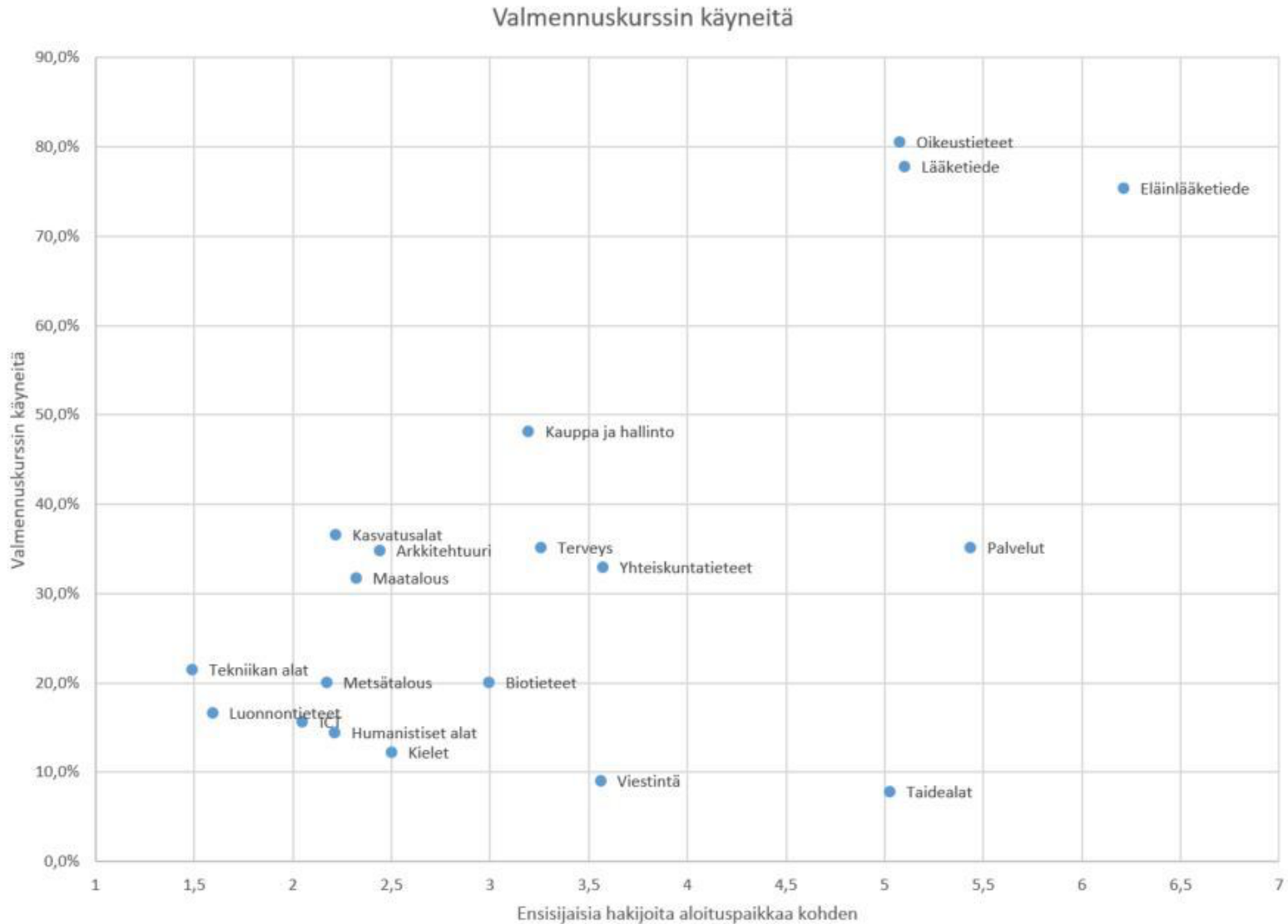
Luokittunut osallistuminen: etu- vai takamatka?

(Kosunen, Haltia, Saari, Jokila & Halmkrona 2020)

Field of study (sample size, unweighted)	Preparatory course participants (SE)	Percentage of parents with HE degree	Applicant to admitted ratio
Medicine (157)	71.2 (4.3)	45.3	5.67
Economics, law and administrative studies (415)	45.5 (2.8)	35.9	7.53
Educational sciences (285)	22.0 (2.8)	28.5	5.10
Agriculture and forestry (73)	21.0 (5.4)	29.0	4.51
Social and political sciences (390)	18.8 (2.5)	29.3	6.99
Information technology (103)	12.9 (3.1)	29.0	3.85
Technical sciences (439)	11.2 (1.5)	36.9	3.65
Health and well-being (191)	5.9 (3.7)	18.6	1.69
Humanities and the arts (568)	4.5 (0.9)	30.6	5.06
Natural sciences (335)	4.3 (1.2)	32.4	2.02
<i>N</i>	2969		
Effective sample <i>N</i>	2269		
Design effect (average)	1.31		

Valmennuskurssit alakohtaisesti (2017-19)

(Saari, Inkinen & Jokila, *painossa*)

Nerot ja sitten meitsi

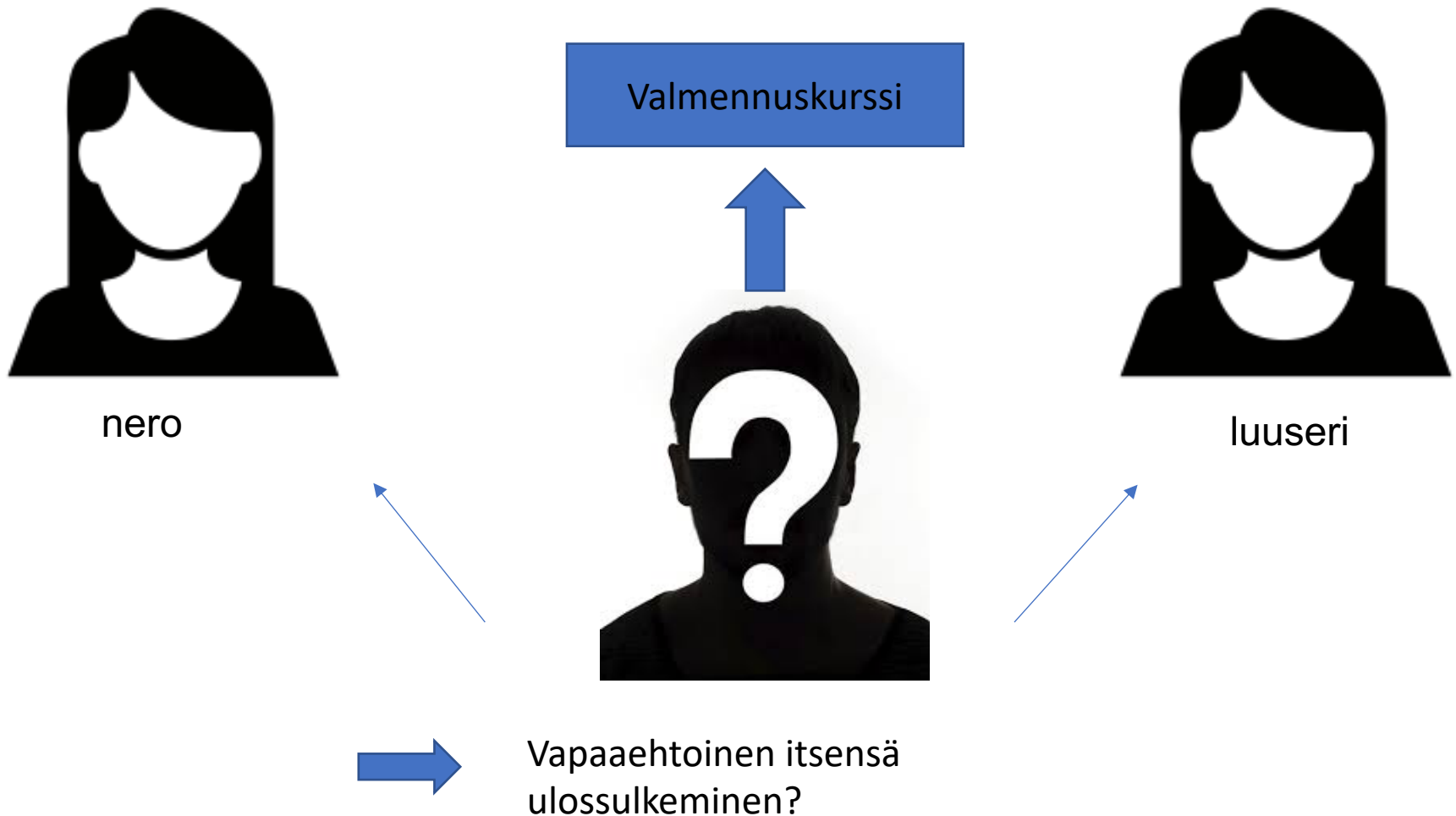
(Kosunen, Ahtiainen & Töyrylä 2018)

siis siel [pääsykokeissa] on sellasii ketkä on kirjottanu just jonku viis ällää ja yhden een, että ku mä en todellakaa oo kirjottanu viittä ällää, ja sit oikeen sellasii tosi lahjakkaita just et on kuvamuisti ja on kerran lukenu yhden kirjan ni ne muistaa sen tyylii ulkoo, et se on aika tollanen stereotyyppinen, et tosi hyvät oppilaat hakee, vaikka en mää itekkää ollu mikää huono mut sit sillee oikeesti niinku, nerot.

Onerva, ylempi keskiluokka, 20v., hakee toista kertaa oikeustieteeseen, valmennuskurssilla ensimmäistä kertaa

Hakija kuviteltujen toisten välissä

(Kosunen & Haltia 2018)

Itsensä ulossulkeminen

(Kosunen, Ahtiainen & Töyrylä 2018)

no just se valmennuskurssi on varmaan se isoin kynnys, kaikilla, et varmaan sit jos pääsee opiskelemaa ni kylhän ne tuet sit kattaa aika hyvin sit sen opiskelun () mut tota, se valmennuskurssi on se isoin kynnys **et moni ei ehkä sit hae tai sillee**, kokee et se varmaan tarvita.

Oona, alempi keskiluokka, 20v., hakee toista kertaa oikeustieteeseen, valmennuskurssilla toista kertaa

Valmennuskurssimarkkinat

(Kosunen, Haltia & Jokila 2015)

euro	lääketiede		kauppatiede		oikeustiede		kasvatustiede		total	
< 300	5	5,1 %	8	12,9 %	12	28,6 %	10	33,3 %	35	15,1 %
300–699	8	8,1 %	10	16,1 %	15	35,7 %	20	66,7 %	53	22,8 %
700–1499	45	45,5 %	32	51,6 %	12	28,6 %	-	-	89	38,4 %
1500–2499	34	34,3 %	9	14,5 %	1	2,4 %	-	-	44	19,0 %
2500–	7	7,1 %	2	3,2 %	2	4,8 %	-	-	11	4,7 %
missing	-	-	1	1,6%	-	-	-	-	-	-
total	99	100 %	62	100 %	42	100 %	30	100 %	233	100 %

Table 6. Prizes of preparatory courses per course
 $\chi^2(12)=101.813$; $p=0.000$

Koulutuskuluttajuus

(Kosunen & Haltia 2018)

Et joku valitsee sen kurssin, joka on kallein, markkinoiden kallein, he aattelee et se on laadukkain ja paras. Ihan samalla lailla **kuin ihan missä tahansa muussakin että ostaako minkälaisen käsilaukun, tai auton tai muuta** niin, mielikuvaahan sillä hinnallakin luodaan. Jotkut taas sitten menee sen mukaan mikä on halvin, et ihan varmasti on vaikutusta.

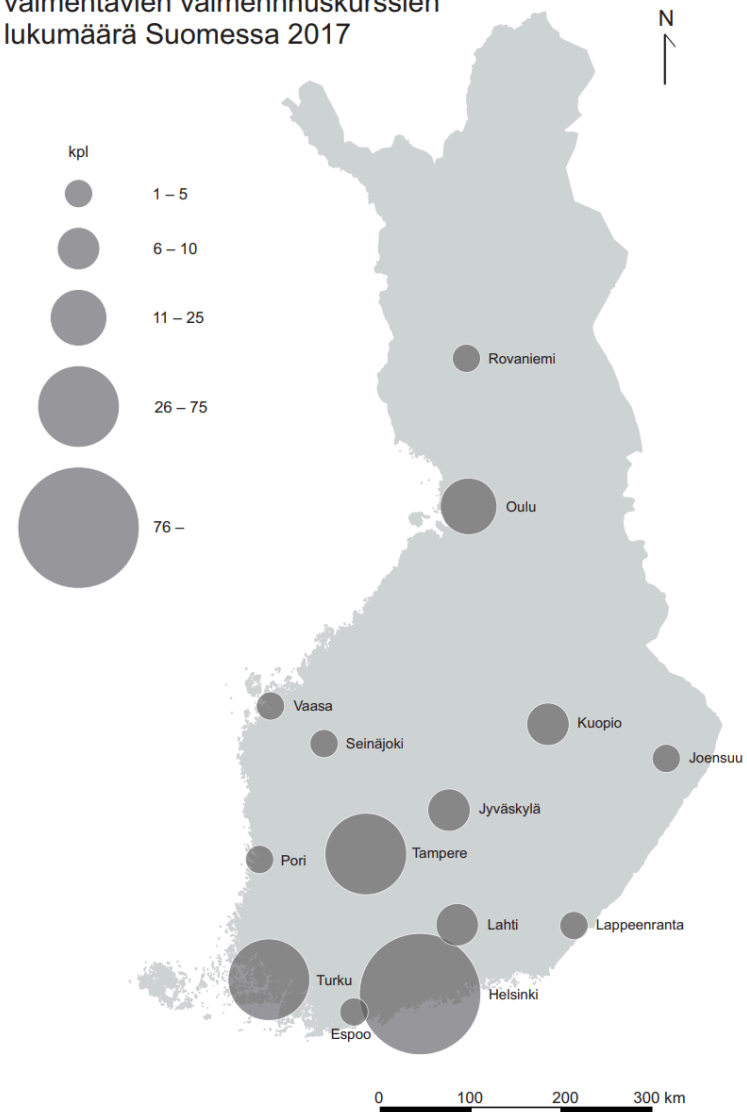
Valmennuskurssitoimija 1

Alueellinen ulottuvuus

(Jokila ym. 2019)

- Lähiopetus keskittynyt yliopistokaupunkeihin
- Tarjonta vaihtelee alueellisesti
- Verkkokurssit ja itseopiskelu lisänä

Yliopistojen pääsykokeisiin
valmentavien valmennuskurssien
lukumäärä Suomessa 2017

Valintauudistuksen lopussa

(Jokila ym. 2020; Laaksonen & Kosunen, *käsikirjoitus*)

Esittelijä:

Valinnassa on parasta, jos panostatte siihen yo-kirjoitukseen niin, että pääsette sillä sisään. Mut silti mä väitän että joku 80-90 % teistä tulee käymään valintakokeessa. Tässä on tällainen ajallinen päällekkäisyys. Riittääks sun yo-todistus, se tieto tulee vähän jälkeen sen valintakokeen pitämisen. Että täytyy olla aika hyvä todistus, **että tietää että yo-todistus tulee riittämään, että ei tarvii lukea.**

Kenttämuistiinpanot lukiosta 3, 2020

Kuka maksoi? (Kosunen, Haltia, Saari, Jokila & Halmkrona 2020)

1. Valid $N = 841$; design effect = 1.90; effective sample size = 442.

	Parents with HE degree	
	Neither%	One or both%
Through savings	37.9 (3.0)	28.7 (2.7)
Loan	2.5 (1.1)	1.5 (0.9)
Employment	13.5 (2.0)	7.6 (1.4)
Financed by parents or other relatives	58.4 (3.2)	77.3 (2.5)
Course was free of charge	2.1 (0.9)	1.1 (0.6)
Other means	2.7 (1.2)	1.3 (0.8)

Yksilöllisen vastuun diskurssi

(Kosunen & Haltia 2018)

Että siinä on eroja totta kai vuosittain, tietenkin kurssilaisilla, onko heillä **motivaatio**, jos ei oo **motivaatio** niin se on ihan sama kuka opettaja siellä on melkeinpä millä tavalla opettaa tai mitkä ne meidän metodit on siellä tehdä. Että jos ei vaan oo **motivaatio** niin ei niin moni saa sitä opiskelupaikkaa.

Valmennuskurssitoimija 1

Sosiaalinen ja kulttuurinen pääoma

(Kosunen, Ahtiainen & Töyrylä 2018, vrt. Heiskala ym. 2020)

Oli oikeestaan **niitten [vanhempien] idea pistää tähän valmennuskurssille**, ... että jos sä yrität, ni yritähän täysiä, sit valmennuskurssi, että se on järkevää, et yrittää täysiä ja menee valmennuskurssille, et sieltä saa lisäapua sitte.

Lasse, ylempi keskiluokka, 20v., hakee ensimmäistä kertaa lääketieteeseen, valmennuskurssilla ensimmäistä kertaa

Taloudellisen eriarvoisuuden kysymyksiä (Kosunen, Ahtiainen & Töyrylä 2018)

Et tota siinä vaiheessa ku se [valmennuskurssin] hinta tulis esteeksi, ni sit se kyllä vaatis vähän (tauko) niinkun sellasta henkistä kanttia, että sä, joutuu ottaa sitte vähä, nii se, että jos se hinta on riski, ni se vaatii **riskinottokykyä**.

Lauri, ylempi keskiluokka, 23v., hakee ensimmäistä kertaa lääketieteeseen, valmennuskurssilla ensimmäistä kertaa

Kokoavia ajatuksia

- Ulkoinen ja sisäinen yksityistyminen: valinnanmaisemien eriytyminen, koulutuskuluttajuus ja vapaaehtoinen itsensä ulossulkeminen
 - Ball & Youdell 2008; Naidoo, Shankar & Ekant 2011; Bray 2010; 2011; Giddens 1998; Bowe et al. 1994
- Eriytyvät mahdollisuudet: pääomien ja niiden muuntumisen tunnistamattomuus (*misrecognition*) ja yksilön koettu vastuu
 - Bourdieu 1986; Duru-Bellat et al. 2008; Naidoo 2004; Power et al. 1999; Reay et al. 2005; Wakeling & Jefferies 2013; Nori 2011; lisäksi Kivinen & Kaipainen 2012; Erola et al. 2016
- Taloudellisen pääoman hienovarainen rooli, mobilisointi ja muuntuminen muiksi pääoman muodoiksi
 - Bourdieu 1986; Kosunen & Seppänen 2015; Bathmaker et al. 2013

Kirjallisuutta

- Ahola, S., Asplund, R. & Vanhanen, P. (2018). *Opiskelijavalinnat ja korkeakouluopintojen nopeuttaminen*. VN 25/2018.
- Asplund, R. & Vanhanen, P. (2018). Valmennuskurssille osallistuminen ja opiskelupaikan saanti. Teoksessa Ahola, S., Asplund, R., & Vanhala, P. (2018). *Opiskelijavalinnat ja korkeakouluopintojen nopeuttaminen*, 72-125.
- Ball, Stephen J. & Deborah Youdell. (2008). *Hidden Privatisation in Public Education*. Brussels: Education International.
- Bathmaker, A. M., Ingram, N., & Waller, R. (2013). Higher Education, Social Class and the Mobilisation of Capitals: Recognising and Playing the Game. *British Journal of Sociology of Education* 34(5-6), 723-743.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bourdieu P (1986) The forms of capital. In: Richardsson JG (ed) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood Press, pp. 241–258.
- Bourdieu, P. (1996). *The State Nobility: Elite Schools in the Field of Power*. Stanford: Stanford University Press.
- Bowe, Richard, Sharon Gewirtz & Stephen J Ball. 1994. "Captured by the Discourse? Issues and concerns in researching 'parental choice'." *British Journal of Sociology of Education* 15:1, 63–78.
- Bray, M. (2010). Researching Shadow Education: Methodological Challenges and Directions. *Asia Pacific Education Review* 11(1), 3-13.
- Callender, C., & Jackson, J. (2005). Does the Fear of Debt Deter Students from Higher Education? *Journal of Social Policy* 34(4), 509-540.
- Erola, J., Jalonen, S., & Lehti, H. (2016). Parental education, class and income over early life course and children's achievement. *Research in Social Stratification and Mobility*, 44, 33-43.
- Heiskala, L., Erola, J. & Kilpi-Jakonen, E. (2020). Compensatory and Multiplicative Advantages: Social Origin, School Performance, and Stratified Higher Education Enrolment in Finland. *European Sociological Review*.
- Kosunen, S., & Seppänen, P. (2015). The transmission of capital and a feel for the game: Upper-class school choice in Finland. *Acta Sociologica*, 58(4), 329-342.
- Kivinen, O., & Kaipainen, P. (2012). Some research threads in sociology of higher education in Finland. *Higher education research in Finland*, 49.
- Laaksonen, L. M. & Kosunen, S. (käsikirjoitus). The role of economic capital in the interrelated process of privatization and (non-access to higher education in Finland.
- Naidoo, R. (2004). Fields and Institutional Strategy: Bourdieu on the Relationship between Higher Education, Inequality and Society. *British Journal of Sociology of Education* 25(4), 457-471.
- Naidoo, R., Shankar, A., & Veer, E. (2011). The consumerist turn in higher education: Policy aspirations and outcomes. *Journal of Marketing Management*, 27(11-12), 1142-1162.
- Nori, H. (2011). *Kenelle yliopiston portit avautuvat? Tutkimus suomalaisiin yliopistoihin ja eri tieteenaloille valikoitumisesta 2000-luvun alussa*. Turku: Univeristy of Turku.
- Pearce, S., Power S., & Taylor C. (2017). Private Tutoring in Wales: Patterns of Private Investment and public provision. *Research Papers in Education*. Advance online publication. doi: 10.1080/02671522.2016.1271000
- Reay, D., David, M. E., & Ball, S. J. (2005). *Degrees of choice: Class, race, gender and higher education*. Trentham Books.

Kiitos!

sonja.kosunen@helsinki.fi

@SonjaKosunen

@ResearchSURE

#PAHEresearch

#rohkeatekijä